

LIETUVOS RESPUBLIKOS KULTŪROS MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, J. Basanavičiaus g. 5, LT-01118 Vilnius, tel. +370 679 73 210, el. p. info@lrkm.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188683671

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2024-01- Nr. S1-

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO

Lietuvos Respublikos kultūros ministerija parengė ir pakartotinai teikia Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl išskirtinę kultūrinę vertę turinčių nekilnojamojo kultūros paveldo objektų ir pastatų ir patalpų, skirtų saugoti ir eksponuoti kilnojamasias kultūros vertybes, sąrašų patvirtinimo“ pakeitimo“ projektą (toliau – Nutarimo projektas).

Nutarimo projektas buvo svarstytas Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos 2024 m. sausio 2 d. Tarpinstituciniame pasitarime (protokolas Nr. 1), kuriame Nutarimo projektui pastabų nebuvo pateikta. Nutarimo projektas pataisytas atsižvelgus į Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pastabas (2023 m. gruodžio 1 d. raštas Nr. NV-3014), taip pat Nutarimo projekto teikimas papildytas pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos 2023 m. gruodžio 19 d. teisės akto projekto dalykinio vertinimo pažymoje pateiktas pastabas.

I. Sprendžiama problema	<p>Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymas nurodo, kad valstybė parengia priemones, užtikrinančias kultūros paveldo apsaugą ekstremaliųjų situacijų ir kitų krizių atvejais. Kultūros vertybių apsaugą ekstremaliai situacijai prilyginamų ginkluotų konfliktų metu reglamentuoja Lietuvoje ratifikuota 1954 m. UNESCO kultūros vertybių apsaugos ginkluoto konflikto metu konvencija (toliau – Hagos konvencija), nustatanti, kad būtina užtikrinti ypatingos svarbos nekilnojamųjų ir kilnojamųjų kultūros vertybių bei pastatų, iš esmės skirtų tinkamai saugoti ir eksponuoti kilnojamasias vertybes, saugą. Hagos konvencijos Antrojo protokolo 5 straipsnis nurodo, kad parengiamosios priemonės, kurių imamasi kultūros vertybėms taikos metu apsaugoti nuo numatomų ginkluoto konflikto padarinių, atitinkamai apima aprašų rengimą, priemonių, skirtų apsaugai nuo gaisro ar pastatų sugriuvimo pavojaus atveju, planavimą, kilnojamųjų kultūros vertybių parengimą išvežimui arba deramą tokių vertybių apsaugą vietoje, taip pat kompetentingų valdžios organų, atsakingų už kultūros vertybių saugojimą, paskyrimą. Išskirtinę kultūrinę vertę turinčių nekilnojamojo kultūros paveldo objektų – kultūros paveldo statinių, ženklinamų UNESCO Kultūros vertybių apsaugos ginkluoto konflikto metu konvencijos skiriamuoju simboliu, – sąrašo, Išskirtinę kultūrinę vertę turinčių nekilnojamojo kultūros paveldo objektų – kultūros paveldo vietovių, ženklinamų UNESCO kultūros vertybių apsaugos ginkluoto konflikto metu konvencijos skiriamuoju simboliu, – sąrašo ir Pastatų ir patalpų, skirtų saugoti ir eksponuoti kilnojamasias kultūros vertybes, ženklinamų UNESCO kultūros vertybių apsaugos ginkluoto konflikto metu konvencijos skiriamuoju simboliu, sąrašo (toliau – Sąrašai) rengimas yra pirmoji iš priemonių, kurią būtina atlikti siekiant užtikrinti kultūros vertybių apsaugą pagal Hagos konvencijos nuostatas. Hagos konvencijos 1 straipsnis nurodo, kad kultūros vertybėmis yra laikomos kilnojamosios ir nekilnojamosios vertybės, kurios yra ypatingai svarbios</p>
-------------------------------	--

	<p>kiekvienos tautos kultūros paveldui, tokias, kaip religiniai ir pasaulietiniai architektūros, dailės ir istorijos paminklai; archeologinės vietovės; istorinės arba meninės vertės pastatų ansambliai; meno kūriniai; meninės, istorinės ar archeologinės reikšmės rankraščiai, knygos ir kiti objektai bei mokslinės arba reikšmingos knygų, archyvinių dokumentų ar anksčiau išvardytų vertybių reprodukcijų kolekcijos. Šias nuostatas atitinkančių vertybių sąrašai buvo sudaryti 2007 m. ir iki šiol nebuvo atnaujinti, todėl būtina atnaujinti objektų duomenis (yra pakeisti Kultūros vertybių registro kodai, Nekilnojamojo turto registro duomenys, informacija apie savininkus) ir į sąrašus įrašyti naujus objektus. Atsižvelgiant į tai, kad kultūros paveldas yra pripažįstamas pagrindiniu nacionalinio saugumo objektu (kaip tai numatyta Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymo pirmajame skirsnyje), devyniolika kultūros paveldo statinių, nurodytų šiuo metu galiojančiame Vyriausybės 2007 m. vasario 7 d. nutarimu patvirtintame išskirtinę kultūrinę vertę turinčių nekilnojamojo kultūros paveldo objektų sąrašė, neapima visų ypatingos svarbos objektų ir kultūros paminklo statusą turinčių archeologinių vietovių, taip pat į Pasaulio paveldo sąrašą įtrauktų vietovių, kurių saugą užtikrinti įpareigoja Hagos konvencija. Atitinkamai, Lietuvos Respublikos muziejų įstatymas nurodo, kad nacionaliniai muziejai saugo reikšmingiausius ir išsamiausius rinkinius (muziejines kultūros vertybes), o valstybiniai muziejai saugo pagrindinius specializuotus rinkinius (t. y. specifiskas temas atitinkančias muziejines kultūros vertybes). Vienuolika archyvų ir viena biblioteka, šiuo metu nurodytų Vyriausybės 2007 m. vasario 7 d. nutarimu patvirtintame patalpų, skirtų saugoti ir eksponuoti kilnojamąsias kultūros vertybes, sąrašė, neatspindi visų pastatų, kuriuose yra saugomos reikšmingiausios kilnojamosios kultūros vertybės, kurių saugą užtikrinti įpareigoja Hagos konvencija.</p>
II. Siūlomos priemonės	<p>Priėmus šį Nutarimo projektą bus sudarytos teisinės prielaidos įgyvendinti Hagos konvencijos nuostatas, siekiant apsaugoti svarbiausias Lietuvos kultūros paveldo vertybes karinio konflikto metu. Hagos konvencijos Antrojo protokolo 5 straipsnis nurodo, kad parengiamosios priemonės, kurių imamasi kultūros vertybėms taikos metu apsaugoti nuo numatomų ginkluoto konflikto padarinių, atitinkamai apima aprašų (šiuo atveju – Nutarimo projekto sąrašų) rengimą, priemonių, skirtų apsaugai nuo gaisro ar pastatų sugriuvimo pavojaus atveju, planavimą, kilnojamųjų kultūros vertybių parengimą išvežimui arba deramą tokių vertybių apsaugą vietoje, taip pat kompetentingų valdžios organų, atsakingų už kultūros vertybių saugojimą, paskyrimą. Į Nutarimo projekto sąrašus įtrauktos vertybės turės būti paženklintos Hagos konvencijos simboliu, kaip tai numato 2007 m. kovo 22 d. kultūros ministro įsakymu Nr. ĮV-199 patvirtintos Išskirtinę kultūrinę vertę turinčių nekilnojamojo kultūros paveldo objektų ir pastatų ir patalpų, skirtų saugoti ir eksponuoti kilnojamąsias kultūros vertybes, ženklinimo UNESCO kultūros vertybių apsaugos ginkluoto konflikto metu konvencijos skiriamuoju simboliu taisyklės (toliau – Ženklinimo taisyklės). Ženklinimo taisyklės nurodo, kad ženklinimą organizuoja ir finansuoja Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos. Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 14 straipsnio 3 dalies 6 punktą nurodo, kad objektų valdytojai privalo leisti už apsaugą atsakingai institucijai – Kultūros paveldo departamentui prie Kultūros ministerijos – ženklinti kultūros paveldo objektą. Ženklinimo taisyklės taip pat konkrečiai nurodo, ant kurios pastato ar statinio vietos ir kokių būdu Hagos konvencijos simbolis turi būti kabinamas. Hagos konvencijos Antrojo protokolo 7 straipsnis nurodo, kad kiekviena ginkluoto konflikto šalis turi susilaikyti nuo sprendimo pradėti bet kokią puolimą, kuris gali padaryti atsitiktinės žalos kultūros vertybėms, ir atšaukti arba</p>

	<p>sustabdyti puolimą, jeigu paaiškėja, kad puolamas objektas yra kultūros vertybė ar puolimas gali padaryti atsitiktinės žalos kultūros vertybėms, ir ta žala būtų pernelyg didelė, lyginant su konkrečiu ir tiesioginiu kariniu pranašumu, kurio tikimasi. Hagos konvencijos Antrojo protokolo 9 straipsnis nurodo, jog šalis, okupavusi visą kitos šalies teritoriją arba jos dalį, okupuotoje teritorijoje turi drausti ir užkirsti kelią bet kokiam neteisėtam kultūros vertybių eksportui, perkėlimui ar jų nuosavybės perdavimui. Hagos konvencijos Antrojo protokolo 4 skyrius numato baudžiamąją atsakomybę asmenims, kurie sunaikina arba pasisavina pagal Hagos konvenciją arba Antrąjį protokolą saugomą kultūros vertybę, pasirenka tokią kultūros vertybę atakos objektu, pavagia, pagrobia ar pasisavina pagal Hagos konvenciją saugomą kultūros vertybę arba padaro vandalizmo aktą, nuo kurio ta vertybė nukenčia. Šis skyrius taip pat numato baudžiamojo persekiojimo ir ekstradicijos procedūras. Patvirtinus nutarimą, Sąrašuose išvardintoms vertybėms ir vertybėms, kurių saugojimo patalpos įvardintos Sąrašuose, bus taikomos ne tik nacionalinės teisės apsaugos nuostatos, bet ir minėtos Hagos konvencijos ir jos Antrojo protokolo nuostatos dėl tarptautinės teisės apsaugos.</p> <p>Kultūros ministerija taip pat numato įgyvendinti projektą „E-kultūros platforma (vieningas suskaitmeninto ir skaitmeninio kultūros ir audiovizualinio turinio, elektroninių paslaugų ir sklaidos portalas)“. Šio projekto apimtyje yra vykdomas pastatų, įvardintų Išskirtinę kultūrinę, mokslinę ir istorinę vertę turinčių nekilnojamojo kultūros paveldo objektų – kultūros paveldo statinių, ženklinamų UNESCO Kultūros vertybių apsaugos ginkluoto konflikto metu konvencijos skiriamuoju simboliu, – sąrašė, 3D skenavimas, kad būtų sukurtos svarbiausių valstybei kultūros paveldo objektų (kurių sunaikinimas prilygtų karo nusikaltimui) skaitmeninės replikos. Toks objektų atrankos skenavimui reikalavimas nurodytas Europos Sąjungos teisės aktuose.</p>
III. Priemonių kaštai	<p>Kultūros ministerijos vertinimu, Nutarimo projekte numatytoms priemonėms įgyvendinti papildomų lėšų neprireiks, tokio poreikio nenurodė ir Nutarimo projektą derinusi už vertybių apsaugą ginkluoto konflikto metu atsakinga institucija – Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerija. Kultūros ministerija atliko preliminarį rinkos apklausą dėl skiriamųjų Hagos konvencijos simbolių gamybos išlaidų, būtinų visų sąrašuose įvardintų objektų ženklinimui (kaina svyruoja nuo apytiksliai 700 iki 4860 Eur be PVM), taip, kaip jų gaminimą apibrėžia Hagos konvencijos skiriamąjo simbolio naudojimo gairės (angl. „The Blue Shield Emblem: Guidance for Use“). Skiriamųjų Hagos konvencijos ženklų pakabinimas kultūros paveldo objektuose būtų derinamas su įprastine kultūros paveldo objektų žymėjimo kultūros paveldo ženklais procedūra, kurią numato Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 12 straipsnis. Lėšos už ženklų gaminimą ir kabinimą būtų skirtos iš Kultūros paveldo departamento prie Kultūros ministerijos 2024 metų asignavimų. Numatomas ženklinimo kalendorinis laikotarpis – per 2024 metus.</p>
IV. Nauda visuomenei	<p>Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 10 straipsnio 2 dalis nurodo, kad nacionalinio reikšmingumo lygmens kultūros paveldo objektus ir vietas kultūros ministro teikimu, pritarus Valstybinei kultūros paveldo komisijai, Vyriausybė skelbia kultūros paminklais. Tokiu būdu užtikrinama reikšmingiausių kultūros paminklais skelbiamų vertybių atranka, kurioje dalyvauja ir Valstybinė kultūros paveldo komisija, o aukščiausių kultūros paminklo statusą turinčios kultūros vertybės reprezentuoja svarbiausias šalies kultūros vertybes, kurioms būtina papildoma apsauga ginkluoto konflikto metu. Išskirtinę kultūrinę vertę turinčių nekilnojamojo kultūros paveldo objektų ir pastatų ir patalpų, skirtų saugoti ir eksponuoti kilnojamąsias kultūros vertybes,</p>

	<p>sąrašai sudaryti į juos įtraukiant nacionalinio reikšmingumo lygmens kultūros paminklus. Žymėdama pastatus ir patalpas, skirtas saugoti ir eksponuoti kilnojamąsias kultūros vertybes, valstybė įsipareigoja ginkluoto konflikto metu išsaugoti ypatingai svarbias tautos kultūros paveldui kultūros vertybes, kurios Muziejų įstatymo nustatyta tvarka yra saugomos nacionaliniuose arba respublikiniuose muziejuose. Taip pat bus užtikrintas viešasis interesas – tinkama teisinė išskirtinę kultūrinę vertę turinčių nekilnojamojo kultūros paveldo objektų apsauga ginkluoto konflikto Lietuvos Respublikos teritorijoje atveju bei galimybė įgyvendinti Hagos konvencijos Antrojo protokolo nuostatas dėl baudžiamosios atsakomybės, baudžiamojo persekiojimo ir ekstradicijos, kuomet kultūros vertybės yra pasirenkamos atakos objektu ir kitais, Hagos konvencijos Antrajame protokole numatytais, atvejais.</p>
--	--

Nutarimo projekto tikslas – papildyti ir atnaujinti Išskirtinę kultūrinę vertę turinčių nekilnojamojo kultūros paveldo objektų – kultūros paveldo statinių, ženklinamų UNESCO Kultūros vertybių apsaugos ginkluoto konflikto metu konvencijos skiriamuoju simboliu, – sąrašą, Išskirtinę kultūrinę vertę turinčių nekilnojamojo kultūros paveldo objektų – kultūros paveldo vietovių, ženklinamų UNESCO kultūros vertybių apsaugos ginkluoto konflikto metu konvencijos skiriamuoju simboliu, – sąrašą ir Pastatų ir patalpų, skirtų saugoti ir eksponuoti kilnojamąsias kultūros vertybes, ženklinamų UNESCO kultūros vertybių apsaugos ginkluoto konflikto metu konvencijos skiriamuoju simboliu, sąrašą.

Priėmus Nutarimo projektą, neigiamų pasekmių nenumatoma.

Nutarimo projektas neprieštarauja Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, nuostatoms.

Nutarimo projektas neperkelia ir neįgyvendina Europos Sąjungos teisės aktų. Nutarimo projektas nenotifikuotinas Europos Komisijos pagal Keitimosi informacija apie standartus, techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. 617 „Dėl Keitimosi informacija apie standartus, techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras taisyklių patvirtinimo“, reikalavimus.

Nutarimo projekte naujos sąvokos ir terminai neapibrėžiami.

Nutarimo projektą parengė Kultūros ministerijos Kultūros paveldo politikos grupės (l. e. p. vadovė Sigita Bugenienė, tel. +370 646 43 640, el. p. sigita.bugeniene@lrkm.lt) vyriausiasis specialistas Gytis Oržikauskas, tel. +370 671 85 970 el. p. gytis.orzikauskas@lrkm.lt.

PRIDEDAMA:

1. Nutarimo projektas, 1 lapas.
2. Išskirtinę kultūrinę vertę turinčių nekilnojamojo kultūros paveldo objektų – kultūros paveldo statinių, ženklinamų UNESCO Kultūros vertybių apsaugos ginkluoto konflikto metu konvencijos skiriamuoju simboliu, – sąrašas, 15 lapų.
3. Išskirtinę kultūrinę vertę turinčių nekilnojamojo kultūros paveldo objektų – kultūros paveldo vietovių, ženklinamų UNESCO Kultūros vertybių apsaugos ginkluoto konflikto metu konvencijos skiriamuoju simboliu, – sąrašas, 4 lapai.
4. Pastatų ir patalpų, skirtų saugoti ir eksponuoti kilnojamąsias kultūros vertybes, ženklinamų UNESCO Kultūros vertybių apsaugos ginkluoto konflikto metu konvencijos skiriamuoju simboliu, sąrašas, 9 lapai.

G. Oržikauskas, tel. +370 671 85 970, el. p. gytis.orzikauskas@lrkm.lt